

სააღსრულებო მედიაციის ინსტიტუტი იპოთეკით უზრუნველყოფილი მოთხოვნის იძულებითი აღსრულების პროცესში

doi <https://doi.org/10.52340/26679434/H.13.6>

ეთერი ბურჯანაძე

აღმოსავლეთ ევროპის უნივერსიტეტის იურიდიულ და სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის
სამართლის სადოქტორო პროგრამის დოქტორანტი
საქართველო, თბილისი

ელ.ფოსტა: e_burjanadze@cu.edu.ge

ORCID: ID <https://orcid.org/0009-0001-2256-4670>

ეთერი ბურჯანაძე

აბსტრაქტი

წინამდებარე ნაშრომი ეძღვნება სააღსრულებო მედიაციის ინსტიტუტის დანერგვის სამართლებრივ და პრაქტიკულ საკითხებს იპოთეკით უზრუნველყოფილი მოთხოვნების იძულებითი აღსრულების პროცესში. აღნიშნული საკითხი განსაკუთრებით აქტუალურია საქართველოში, სადაც ფართოდ არის გავრცელებული იპოთეკით უზრუნველყოფილი საკრედიტო ურთიერთობები და, შესაბამისად, მაღალია იძულებითი აღსრულების სტადიაზე არსებული სოციალური და სამართლებრივი რისკები. სააღსრულებო მედიაცია ქართულ სამართლებრივ სივრცეში პერსპექტიულ საკანონმდებლო მოდელს წარმოადგენს, რომლის სამართლებრივი ბუნება და ეფექტიანობა ამ ეტაპზე კომპლექსურად არ არის შესწავლილი.

ნაშრომის მიზანს წარმოადგენს „აღსრულების კოდექსის“ პროექტით გათვალისწინებული სააღსრულებო მედიაციის მექანიზმის ეფექტიანობის შეფასება, ასევე მოქმედი კანონმდებლობისა და შემოთავაზებული რეფორმის ანალიზის საფუძველზე მოსალოდნელი სამართლებრივი ხარვეზებისა და პრაქტიკული გამოწვევების პროგნოზირება. კვლევის პროცესში გამოყენებულ იქნა დოგმატური, შედარებით სამართლებრივი და თვისებრივი კვლევის მეთოდები, რომლებიც ეფუძნება საქართველოს კანონმდებლობის, სასამართლო და სააღსრულებო პრაქტიკის, უცხოური სამართლებრივი მოდელების, საერთაშორისო რეკომენდაციებისა და სააღსრულებო სფეროს პრაქტიკოსებთან ჩატარებული ნახევრად სტრუქტურირებული ინტერვიუების ანალიზს.

კვლევის მიგნებებით გამოიკვეთა, რომ სააღსრულებო მედიაციის სპეციალური საკანონმდებლო ჩარჩოს არარსებობის მიუხედავად, პრაქტიკაში მხარეთა შორის მორიგება აქტიურად გამოიყენება, თუმცა აღნიშნული პროცესი მოკლებულია ერთიან სამართლებრივ სტანდარტსა და ეფექტიან პროცედურულ მექანიზმებს. ნაშრომში განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა კრედიტორისა და მოვალის ინტერესთა ბალანსის, კონფიდენციალურობის პრინციპისა და მომავალში

მიღწეული შეთანხმების იძულებითი აღსრულებადობის ურთიერთმიმართების პრობლემებს.

საბოლოოდ, ნაშრომში შემოთავაზებულია სააღსრულებო მედიაციის მოდელის ეფექტიანი იმპლემენტაციისათვის აუცილებელი სამართლებრივი რეკომენდაციები, რომლებიც შეიძლება გამოყენებულ იქნეს როგორც საკანონმდებლო რეგულირების დახვეწის, ისე სააღსრულებო პრაქტიკის განვითარების პროცესში.

საკვანძო სიტყვები: მოვალე, კრედიტორი, მხარეთა მორიგება, კონფიდენციალურობა, აღსრულებადობა, ინტერესთა ბალანსი

THE INSTITUTE OF ENFORCEMENT MEDIATION IN MORTGAGE ENFORCEMENT PROCEEDINGS

 <https://doi.org/10.52340/26679434/H.13.6>

Eteri Burjanadze

*PHD student at the Faculty of Law and Social Sciences at East European University
Georgia, Tbilisi*

Email: e_burjanadze@cu.edu.ge

ORCID: ID <https://orcid.org/0009-0001-2256-4670>

გთგნო ბურჯანაძე

ABSTRACT

The present paper examines the legal and practical aspects of enforcement mediation in the compulsory enforcement of mortgage-secured claims. The issue is relevant in Georgia, where mortgage-secured credit relations are widespread and consequently, social and legal risks at the enforcement stage are substantial. Enforcement mediation represents a promising legislative model within the Georgian legal framework, the legal nature and effectiveness of which have not yet been comprehensively studied.

The purpose of the paper is to evaluate the effectiveness of the enforcement mediation mechanism envisaged by the Draft Enforcement Code, as well as to identify potential legal shortcomings and practical challenges through an analysis of the existing legislation and the proposed reform. The research employs doctrinal, comparative legal, and qualitative research methods, based on the analysis of Georgian legislation, judicial and enforcement practice, foreign legal models, international recommendations, and semi-structured interviews with enforcement practitioners.

The findings show that, despite the absence of a special legislative framework governing enforcement mediation, settlement between the parties is actively used in practice; however, the process lacks unified legal standards and effective procedural mechanisms. The paper focuses on the balance of interests between creditor and debtor, the principle of confidentiality, and the relationship between confidentiality and the enforceability of settlements reached through mediation. Ultimately, the paper proposes legal recommendations for the effective implementation of enforcement mediation, which may contribute to the improvement of legislative regulation and to the development of enforcement practice.

Keywords: Debtor, Creditor, Party settlement, Confidentiality, Enforceability, Balance of interests

შესავალი

წინამდებარე ნაშრომი ეხება სააღსრულებო მედიაციის ინსტიტუტის დანერგვის პერსპექტივებსა და მისი გამოყენების სამართლებრივ თუ პრაქტიკულ ასპექტებს იპოთეკით უზრუნველყოფილი მოთხოვნის იძულებითი აღსრულების პროცესში. აღნიშნული პრობლემატიკა განსაკუთრებულ აქტუალობას იძენს თანამედროვე საქართველოს რეალობაში, როდესაც მოსახლეობის დიდი ნაწილი სარგებლობს იპოთეკით უზრუნველყოფილი კრედიტებით და შესაბამისად, მაღალია იძულებითი აღსრულების პროცესში არსებული სოციალური და სამართლებრივი რისკები. თანამედროვე სამართლებრივ სისტემებში, მედიაცია განიხილება, როგორც დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის მნიშვნელოვანი მექანიზმი, რომელიც ორიენტირებულია მხარეთა ინტერესების შეთანხმებით დაბალანსებასა და კონფლიქტის არადესტრუქციული ფორმით გადაწყვეტაზე. წინამდებარე ნაშრომი ფოკუსირებულია მედიაციის ერთ-ერთ სპეციფიკურ სახეზე, სააღსრულებო მედიაციაზე, რომელიც საქართველოს რეალობაში ახალი სამართლებრივი მექანიზმია და მისი სამართლებრივი ბუნება, პრაქტიკული მნიშვნელობა და ეფექტიანობა ამ ეტაპზე არასაკმარისად არის შესწავლილი.

დღეისთვის მოქმედი „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონი არ ითვალისწინებს მორიგების წარმართვის წესებსა და პირობებს, მით უფრო, სააღსრულებო მედიაციის მარეგულირებელ ნორმებს. მრავალწლიანი მუშაობის შედეგად საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს ინიციატივით შემუშავდა აღსრულების სფეროში პირველი, ერთიანი, სისტემატიზებული დოკუმენტი – საქართველოს კანონი „აღსრულების კოდექსი“, რომელიც წარმოადგენს

სააღსრულებო სისტემაში მნიშვნელოვან საკანონმდებლო ინიციატივას. საქართველოს პარლამენტში ინიცირებული „აღსრულების კოდექსის“ პროექტი, მიღებულია პირველი მოსმენით, თუმცა მისი საბოლოო მიღების პროცესი ამ ეტაპზე შეჩერებულია. არაერთ სხვა სიახლესთან ერთად, კოდექსის პროექტმა შემოიტანა – სააღსრულებო მედიაციის ინსტიტუტი.

სააღსრულებო მედიაციის გამოყენება შესაძლებელია ყველა კატეგორიის სააღსრულებო წარმოების დროს. სააღსრულებო მედიაციის ინსტიტუტის პრაქტიკაში დანერგვა განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს უზრუნველყოფილი სააღსრულებო წარმოების პროცესში, როდესაც აღსრულება ხორციელდება იპოთეკით უზრუნველყოფილი კრედიტორის სასარგებლოდ. მიუხედავად იმისა, რომ სააღსრულებო მედიაცია თავისი არსით უნივერსალური ინსტიტუტია და შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს ყველა კატეგორიის სააღსრულებო წარმოებაში, წინამდებარე კვლევა ფოკუსირებულია იპოთეკით უზრუნველყოფილი მოთხოვნების იძულებითი აღსრულებაზე. აღნიშნული განპირობებულია იმით, რომ სწორედ ამ კატეგორიის საქმეებში ყველაზე მკვეთრად იკვეთება კრედიტორის მოთხოვნის ეფექტიანი დაკმაყოფილებისა და მოვალის საკუთრების, მათ შორის საცხოვრებელი უძრავი ქონების, დაცვის ინტერესთა ბალანსის აუცილებლობა. იპოთეკის საგნის იძულებითი რეალიზაცია, თავისი სამართლებრივი და სოციალური შედეგებიდან გამომდინარე, შეუქცევად ხასიათს ატარებს, რის გამოც დავის მორიგებით დასრულებასა და ქონების რეალიზაციის თავიდან აცილებას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება. შესაბამისად, სწორედ იპოთეკით უზრუნველყოფილი მოთხოვნების იძულებითი აღსრულება წარმოადგენს სააღსრულებო მედიაციის ინსტიტუტის ეფექტიანობის

შეფასების ყველაზე რელევანტურ სფეროს. აღნიშნულის გათვალისწინებით, წინამდებარე ნაშრომში ძირითადი ყურადღება ეთმობა სწორედ ამ კატეგორიის საქმეთა აღსრულების პროცესში სააღსრულებო მედიაციის დანერგვის სამართლებრივი და პრაქტიკული პრობლემების ანალიზს.

სააღსრულებო მედიაციის ინსტიტუტის ქართულ სამართლებრივ სივრცეში დანერგვა მნიშვნელოვან სამართლებრივ გამოწვევებთან არის დაკავშირებული, ვინაიდან აღნიშნული მექანიზმი უნდა მოერგოს იძულებითი აღსრულების სპეციფიკას, სადაც მხარეთა შორის ძალთა ბალანსი ხშირ შემთხვევაში არსებითად დარღვეულია და მედიაციის ფუნდამენტური პრინციპების სრულყოფილად რეალიზება პრაქტიკულ სირთულეებს აწყდება.

კვლევის ძირითად მიზანს წარმოადგენს სააღსრულებო მედიაციის ინსტიტუტის სამართლებრივი ბუნების, მისი პრაქტიკული მნიშვნელობისა და ეფექტიანობის შეფასება იპოთეკით უზრუნველყოფილი მოთხოვნის იძულებითი აღსრულების პროცესში. ნაშრომის მიზანია, მოქმედი კანონმდებლობისა და აღსრულების კოდექსის პროექტის ანალიზის საფუძველზე გამოვლინდეს სააღსრულებო მედიაციის მარეგულირებელი ნორმების ძირითადი ხარვეზები და შეფასდეს მათი შესაბამისობა როგორც მხარეთა ინტერესთა ბალანსის, ისე აღსრულების ეფექტიანობის მოთხოვნებთან.

კვლევის ამოცანას წარმოადგენს მოქმედი „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონის, „აღსრულების კოდექსის“ პროექტისა და „მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონის შედარებითი ანალიზი, სააღსრულებო მედიაციის პრაქტიკაში შესაძლო სამართლებრივი პრობლემების გამოვლენა, საერთაშორისო გამოცდილების შესწავ-

ლა და იმ სამართლებრივი რეკომენდაციების შემუშავება, რომლებიც ხელს შეუწყობს სააღსრულებო მედიაციის ინსტიტუტის ეფექტიან დანერგვას ქართულ სამართლებრივ სივრცეში.

ნაშრომის საკვლევ კითხვას წარმოადგენს იმის განსაზღვრა, რამდენად ეფექტიან სამართლებრივ მექანიზმს ქმნის სააღსრულებო მედიაცია იპოთეკით უზრუნველყოფილი მოთხოვნის იძულებითი აღსრულების პროცესში, რამდენად უზრუნველყოფს იგი კრედიტორისა და მოვალის ინტერესთა სამართლიან ბალანსს და რამდენად არის შესაძლებელი მედიაციის ფუნდამენტური პრინციპების, განსაკუთრებით კი კონფიდენციალურობის პრინციპის, შეთავსება სააღსრულებო პროცესის ეფექტიანობასთან და მიღწეული შეთანხმების აღსრულებადობასთან.

ნაშრომის მომზადების პროცესში გამოყენებულ იქნა დოგმატური, შედარებითსამართლებრივი და თვისებრივი კვლევის მეთოდები. კვლევა ეფუძნება საქართველოს კანონმდებლობის, სასამართლო პრაქტიკის, სააღსრულებო და საბანკო პრაქტიკის, აგრეთვე საერთაშორისო რეკომენდაციებისა და უცხოური სამართლებრივი მოდელების ანალიზს. კვლევის ფარგლებში 3 თვის განმავლობაში განხორციელდა 16 ნახევრად სტრუქტურირებული ინტერვიუ სააღსრულებო სისტემაში პრაქტიკული გამოცდილების მქონე პირებთან, მათ შორის, აღსრულების ეროვნული ბიუროს აღმასრულებლებთან, კერძო აღმასრულებლებთან, იურისტებთან, ასევე, მედიატორებთან, საჯარო რეესტრისა და საბანკო სექტორის წარმომადგენლებთან. თითოეულ რესპონდენტთან ინტერვიუ განხორციელდა წინასწარ შემუშავებული ნახევრად სტრუქტურირებული კითხვარის საფუძველზე, რომელიც მორგებული იყო რესპონდენტის პროფესიულ გამოცდილებასა და საკვლევ თემის სპეციფიკაზე. ინტერვიუ-

ების მიზანს წარმოადგენდა მოქმედ სააღსრულებო პრაქტიკაში მხარეთა შორის მორიგების არსებული მექანიზმების შესწავლა, პრაქტიკული პრობლემებისა და სააღსრულებო მედიაციის ინსტიტუტის საქმიანობის შეფასება. კვლევის ეთიკური სტანდარტების დაცვის მიზნით, ინტერვიუები განხორციელდა კონფიდენციალურობის პრინციპის დაცვით და რესპონდენტთა ვინაობა ნაშრომში არ საჯაროვდება.

1. იპოთეკით უზრუნველყოფილი მოთხოვნის იძულებითი აღსრულება

იმ შემთხვევაში, თუკი მოვალე ნებაყოფლობით არ შეასრულებს კრედიტორის წინაშე არსებულ ვალდებულებას, რომლის უზრუნველსაყოფადაც იპოთეკით არის დატვირთული უძრავი ქონება, იპოთეკარი უფლებამოსილია, მოვალის წინააღმდეგ დაიწყოს იძულებითი აღსრულება. სააღსრულებო წარმოება იწყება იძულებითი აღსრულების შესახებ კრედიტორის წერილობითი განცხადებისა და სააღსრულებო ფურცლის საფუძველზე,¹ კრედიტორი მიმართავს სსიპ აღსრულების ეროვნულ ბიუროს ან კერძო აღმასრულებელს, სააღსრულებო წარმოების დაწყების მოთხოვნით.

აღმასრულებელი სააღსრულებო წარმოებას იწყებს იმ შემთხვევაში თუკი:

“1) თუ არ არის გასული სააღსრულებო დოკუმენტის აღსასრულებლად წარდგენის ვადა; 2) თუ სააღსრულებო დოკუმენტი შეესაბამება “სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ” საქართველოს კანონის 21-ე მუხლით გათვალისწინებულ მოთხოვნებს,² ე.ი. თუ ის შედგენილია კანონის ყველა მოთხოვნის დაცვით; 3) გადახდილია აღსრულების საფასური.”³

სააღსრულებო წარმოების დაწყებიდან არაუგვიანეს 5 დღისა აღმასრულებელი მოვალეს უგზავნის წინადადებას გადაწყვეტილების ნებაყოფლობით შესრულების თაობაზე, სადაც მოცემულია სააღსრულებო წარმოების დაწყების სამართლებრივი შედეგები და გასატარებელი ღონისძიებები.⁴ ამავდროულად, აღმასრულებელი, იპოთეკით დატვირთულ უძრავ ქონებაზე არეგისტრირებს ყადაღას. თუკი მოვალე ნებაყოფლობით არ შეასრულებს ვალდებულებას და არ დაფარავს დავალიანებას შეტყობინების ჩაბარებიდან 7 დღის ვადაში, აღმასრულებელი ამზადებს საქმეს უძრავი ქონების საჯარო აუქციონზე რეალიზაციისთვის. რეალიზაციამდე, ექსპერტის მიერ ხდება სარეალიზაციო ქონების შეფასება. აღმასრულებელი დეტალურად იკვლევს უძრავ ქონებას, მასზე არსებულ შეზღუდვებსა და უფლებებს.

სააღსრულებო წარმოების ფინალურ ეტაპს წარმოადგენს იძულებით აუქციონზე ქონების რეალიზაცია. იძულებითი აუქციონი, როგორც აღსრულების სახე,

1 პუნქტი 1, მუხლი 25, საქართველოს კანონი სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://matsne.gov.ge/document/view/18442?publication=129>> [წვდომის თარიღი 30.04.2026].

2 სააღსრულებო ფურცლის რეკვიზიტები ვრცლად იხილეთ, მუხლი 21, საქართველოს კანონი სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://matsne.gov.ge/document/view/18442?publication=129>> [წვდომის თარიღი 30.04.2026].

3 ქურდაძე, შ., ქურდაძე, გ., ხუნაშვილი, ნ. და ქყონია, ზ., 2018. სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ საქართველოს კანონის კომენტარი. ნაწილი 1. თბილისი: დანი, გვ. 254.

4 პუნქტი 7, მუხლი 25, საქართველოს კანონი სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://matsne.gov.ge/document/view/18442?publication=129>> [წვდომის თარიღი 30.04.2026].

ქართულ კანონმდებლობაში პირველად გამოჩნდა 1999 წელს, როდესაც მიღებულ იქნა „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონი. ამ ტერმინმა ჩაანაცვლა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში გამოყენებული ტერმინი „საჯარო ვაჭრობა“. დღეის მდგომარეობით, იძულებითი აუქციონის წესები რეგულირდება „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონითა და „იძულებითი აუქციონის ჩატარების ფორმირების, წესისა და პროცედურების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2011 წლის 31 იანვრის 21-ე ბრძანებით.

იძულებით აუქციონს „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი წესით ატარებს აღსრულების ეროვნული ბიურო ან სხვა პირი მასთან დადებული ხელშეკრულების საფუძველზე. იძულებითი აუქციონი ცხადდება საჯაროდ, ფინანსთა სამინისტროს შემდეგ ვებ-გვერდზე – www.eauction.ge. როგორც წესი, იძულებითი აუქციონი უნდა ჩატარდეს ქონებაზე ყადაღის დადებიდან 1 თვის ვადაში.⁵ აუქციონში მონაწილეების მიღება ნებისმიერ პირს შეუძლია.

მოქმედი კანონმდებლობა არ ზღუდავს მხარეთა მორიგებას სააღსრულებო წარმოების ეტაპზე, შესაბამისად, მომდევნო თავებში განვიხილავთ მედიაციის როლს, მნიშვნელობას და სააღსრულებო წარმოებაში სააღსრულებო მედიაციის დანერგვის ეფექტურ გზებს.

2. სააღსრულებო მედიაცია

2.1. სააღსრულებო მედიაცია და „აღსრულების კოდექსის“ პროექტი

მედიაცია წარმოადგენს დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის მექანიზმს, რომელიც დაფუძნებულია მხარეთა ნებაყოფლობით შეთანხმებასა და მედიატორის ნეიტრალურ ჩართულობაზე. თანამედროვე სამართლებრივ სისტემებში მედიაციის გამოყენება სულ უფრო ფართოვდება, მათ შორის სააღსრულებო სამართლებრივ ურთიერთობებშიც. „უფრო მეტიც, მას შემდგომ, რაც მედიაციის დადებითი მხარეების შესახებ ინფორმაცია საზოგადოების ფართო წრისთვის ხდება ხელმისაწვდომი, ეს თავად განაპირობებს მედიაციის ფართოდ გამოყენებას“;⁶ რადგან იზრდება მხარეთა ნდობა ამ ინსტიტუტის მიმართ. მედიაცია, როგორც დავის გადაწყვეტის მექანიზმი, დავების შეთანხმებით დასრულების ერთ-ერთი უძველესი ფორმაა მსოფლიოში. „მედიაცია დავების გადაწყვეტის მომავალზე ორიენტირებული მექანიზმია,⁷ რომლის ფარგლებშიც შესაძლოა პირი, მედიატორი, ორი მოდავე მხარის ინტერესებს აახლოებს და ცდილობს, შეათანხმოს საერთო პოზიციაზე,⁸ მედიაციის პრინციპებზე დაყრდნობით.“⁹

ტერმინი „სააღსრულებო მედიაცია“ წარმოადგენს სიახლეს საქართველოს რეალობაში, რომელსაც „აღსრულებ-

5 პუნქტი 1, მუხლი 69, საქართველოს კანონი სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/document/view/18442?publication=129> [წვდომის თარიღი 30.04.2026].

6 ყანდაშვილი, ი., 2017. მედიაცია – დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ახალი ფორმა და მისი საკანონმდებლო მოწესრიგების პერსპექტივა საქართველოში (მედიაციის ინსტიტუტური მოწყობა). სამართლის ჟურნალი, 2. გვ. 115. შეადარე: Kovach, K.K., 2010. Mediation in a nutshell, 2nd edition, Thomson West, United States of America, გვ.38-39.

7 ცერცვაძე, გ., 2010. მედიაცია დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული ფორმა (ზოგადი მიმოხილვა). თბილისი: გამომცემლობა მერიდიანი. გვ 156.

8 Kelly, D., Holmes, A. and Hayward, R., 2005. Business Law. 5th edition. London: Cavendish Publishing Limited. გვ.95.

9 Uzelac, A., 2009. Paths of Mediation in Bosnia and Herzegovina. Sarajevo: International Finance Corporation. გვ. 24.

ბის კოდექსის“ პროექტი არეგულირებს. „აღსრულების კოდექსი“ ინიცირებულ იქნა საქართველოს პარლამენტში 2021 წლის 22 თებერვალს. პროექტი მიღებულია პირველი მოსმენით, მიმდინარეობდა მისი მეორე მოსმენისთვის მომზადება, თუმცა დღეის მდგომარეობით გაურკვეველი ვადით შეჩერებულია კოდექსის მიღების საკითხი, შესაბამისად, შეჩერებულია სააღსრულებო მედიაციის დანერგვაც. სააღსრულებო მედიაციის ინსტიტუტი არსებითად ეფუძნება აღსრულების ეროვნული ბიუროს ფარგლებში უკვე მოქმედ მორიგებისა და მხარეთა ინტერესების დაცვის პრაქტიკულ მექანიზმებს, თუმცა „აღსრულების კოდექსის“ პროექტი პირველად ცდილობს აღნიშნული პროცესის სპეციალურ სამართლებრივ რეგულირებას.

ამჟამად მოქმედი კანონი „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ არ იცნობს ამგვარ ტერმინს და არც მედიაციის, მორიგებების შესახებ მარეგულირებელ ნორმებს მოიცავს. ამიტომ მნიშვნელოვანია საკანონმდებლო დონეზე დეტალურად იყოს დარეგულირებული ეს საკითხი. მიუხედავად იმისა, რომ სააღსრულებო მედიაციის გამოყენება შესაძლებელია სხვადასხვა კატეგორიის სააღსრულებო წარმოებაში, კვლევა ფოკუსირებულია სწორედ იპოთეკით უზრუნველყოფილი მოთხოვნების იძულებითი აღსრულების პროცესზე, სადაც მხარეთა ინტერესთა კონფლიქტი და სოციალური რისკები განსაკუთრებით მკვეთრად ვლინდება.

2.2. სააღსრულებო მედიაციის არსი და მნიშვნელობა

კვლევის ფარგლებში განხორციელებულმა შედარებითსამართლებრივმა ანალიზმა აჩვენა, რომ სხვადასხვა სამართლებრივ სისტემაში სააღსრულებო მედიაციის ინსტიტუციური დიზაინი და ფუნქციური მოდელები არსებითი მრავალფეროვნებით ხასიათდება. ზოგიერთ იურისდიქციებში მედიაცია პირდაპირ არის ინტეგრირებული იძულებითი აღსრულების პროცესში, მაშინ როდესაც სხვა სამართლებრივ სისტემებში იგი დამოუკიდებელ სტრუქტურად გვევლინება. მაგალითად, ანგლო-ამერიკული (ბრიტანული) სამართლებრივი მოდელის სპეციფიკა მდგომარეობს იმაში, რომ მედიაცია ფუნქციონირებს როგორც ცალკე მდგომი, დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ავტონომიური მექანიზმი (ADR). ინგლისურ სამართლებრივ სისტემაში ADR-ის ინსტიტუციური განვითარებისთვის მნიშვნელოვანი ეტაპი იყო Centre for Effective Dispute Resolution (CEDR)-ის ჩამოყალიბება, 1990 წელს, რომელმაც მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა mediation-ის, როგორც დამოუკიდებელი დავის გადაწყვეტის მექანიზმის, პრაქტიკულ და ინსტიტუციურ განვითარებაში.¹⁰ ბრიტანული მიდგომით, სასამართლო გადაწყვეტილების შემდგომი მედიაცია (post-judgment mediation) გამოიყენება კაუზალურად, საჭიროებისამებრ და დამოუკიდებლად ემსახურება სხვადასხვა კატეგორიის, მათ შორის, უშუალოდ სააღსრულებო წარმოების ეტაპზე კრედიტორს და მოვალეს შორის არსებული კონფლიქტების მართვას.¹¹

10 შეადარე. Genn, H., 2010. Judging Civil Justice (The Hamlyn Lectures). Cambridge University Press. გვ. 92. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: https://law.exeter.ac.uk/v8media/facultysites/hass/law/imeges/hamlyn/Genn_judging_civil_justice.pdf [წვდომის თარიღი 10.06.2026].

11 შეადარე. Andrews, N., 2019. Andrews on Civil Processes: Volume II: Arbitration and Mediation. Intersentia, გვ. 142.

ევროპული კონტინენტური სამართლის გამოცდილების შესწავლა ცხადყოფს, რომ სააღსრულებო მედიაციის პრაქტიკული ეფექტიანობა იმპერატიულად არის დამოკიდებული პროცესის მკაფიო საკანონმდებლო რეგულირებასა და მხარეთა ინტერესების პროპორციულობის დაცვის სამართლებრივ გარანტიებზე. გერმანულ სამართალში Vollstreckungsmediation (სააღსრულებო მედიაცია) არ გვევლინება სრულად დამოუკიდებელ, ავტონომიურ ინსტიტუტად, ის ინტეგრირებულია სააღსრულებო პროცესში.¹² გერმანიის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, აღსრულების ორგანოებს ავალდებულებს ხელი შეუწყონ კრედიტორსა და მოვალეს შორის მორიგების მიღწევას და კრედიტორის თანხმობის შემთხვევაში დავალიანების განწილვადას.¹³ გერმანიის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი მხარეებს აძლევს შესაძლებლობას, ნებისმიერ სტადიაზე თავიდან აიცილონ სარეალიზაციო ობიექტის იძულებითი გასხვისება საჯარო აუქციონზე და კონსენსუსის საფუძველზე მოახდინონ ვალდებულების გადანაწილება.¹⁴

ინსტიტუციური მოქნილობის თვალსაზრისით, განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს ესტონეთის სამართლებრივი მოდელი (Mediation in Enforcement Proceedings), რომელიც აქცენტს აკეთებს სააღსრულებო წარმოების სუბიექტებს

შორის ეფექტიანი კომუნიკაციისა და შეთანხმებაზე ორიენტირებული მექანიზმების განვითარებაზე. აღნიშნულ სისტემაში მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს მოლაპარაკების გზით დავის დეესკალაციას, რაც განსაკუთრებულ სოციალურ-სამართლებრივ მნიშვნელობას იძენს იმ საქმეებში, რომლებიც ფიზიკური პირის საცხოვრებელ ქონებასა და ფინანსურ კრიზისს უკავშირდება.¹⁵

რაც შეეხება ქართულ კანონმდებლობას, აღსრულების კოდექსის პროექტი პირველად ამკვიდრებს ტერმინს – სააღსრულებო მედიაცია. კოდექსის 33-ე მუხლი განმარტავს სააღსრულებო მედიაციის არსს. სააღსრულებო მედიაცია წარმოადგენს აღსრულების ეტაპზე კრედიტორსა და მოვალეს შორის დავის შეთანხმებით დასრულების ალტერნატიულ სამართლებრივ მექანიზმს. საინტერესოა, ვინ არის უფლებამოსილი, მიიღოს მედიაციის პროცესის დაწყების გადაწყვეტილება. კოდექსის მიხედვით, აღსრულების ეროვნული ბიუროს თავმჯდომარე უფლებამოსილია თანხის გადახდევინების საქმეებზე აუქციონის გამოცხადებამდე, ხოლო სხვა საქმეებზე – საქმის აღსრულებამდე, აღმასრულებლის წარმოებაში არსებულ საქმეზე ერთჯერადად მიიღოს გადაწყვეტილება სააღსრულებო მედიაციის დაწყების შესახებ.¹⁶

12 შეადარე. Stürner, R., 2005. German Enforcement Law and Practice in C.H. van Rhee (ed), European Traditions in Civil Procedure. Intersentia, გვ. 327.

13 §802b (2), გერმანიის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი (ZPO). [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: https://www.gesetze-im-internet.de/zpo/_802b.html [წვდომის თარიღი 10.06.2026].

14 იქვე. §802b (1).

15 §53, ესტონეთის სააღსრულებო წარმოების კოდექსი (Täitemenetluse seadustik). [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <https://www.riigiteataja.ee/en/akt/503042023007?leiaKehtiv> [წვდომის თარიღი 10.06.2026].

16 ნაწილი 2, მუხლი 33, საქართველოს კანონი აღსრულების კოდექსი (პროექტი). [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <https://info.parliament.ge/file/1/BillReviewContent/269887> [წვდომის თარიღი 30.04.2026]. შენიშვნა: აღსრულების კოდექსი საქართველოს პარლამენტში ინიცირებულ იქნა 2021 წლის 22 თებერვალს. თუმცა შეჩერებულია მისი მიღების შემდგომი პროცედურები და ამ ეტაპზე არ არის ძალაში შესული.

2.3. სააღსრულებო მედიაციის დაწყება

სააღსრულებო მედიაციის დაწყების ინიციატორი შესაძლებელია იყოს: სააღსრულებო წარმოებაში მონაწილე პირი, აღსრულების ეროვნული ბიურო, ან/და აღმასრულებელი.¹⁷ სააღსრულებო წარმოებაში მონაწილე პირში მოიაზრება კრედიტორი ან მოვალე, რომელსაც უფლება აქვს განცხადებით მიმართოს აღმასრულებელს თანხის გადახდვინების საქმეებზე აუქციონის გამოცხადებამდე, ხოლო სხვა საქმეებზე – საქმის აღსრულებამდე და მოითხოვოს სააღსრულებო მედიაციის დაწყება.

მნიშვნელოვანია ის ფაქტი, რომ კოდექსი პირდაპირ აღგენს შეზღუდვას, თანხის გადახდვინების საქმეებზე, მხოლოდ აუქციონის გამოცხადებამდეა შესაძლებელი მედიაციის დაწყება. იმის გათვალისწინებით, რომ აუქციონისთვის საქმის მომზადება, ქონების აუქციონზე განთავსება, დიდ რესურსთან არის დაკავშირებული, მათ შორის ფინანსურ დანახარჯებთანაც, გარკვეულ შემთხვევებში შესაძლოა რთული იყოს აუქციონის შეწყვეტა. აუქციონის შეწყვეტა არ არის რეკომენდებული, რადგან შესაძლოა ამით აუქციონში მონაწილე მესამე პირების ინტერესები შეილახოს, მონაწილე პირებს გადახდილი ჰქონდეთ აუქციონში მონაწილეობის საფასური, ბიჯი განთავსებული და ა.შ. მიუხედავად იმისა, რომ აუქციონის ეტაპზე მედიაციის დაწყებამ შესაძლოა გავლენა მოახდინოს მესამე პირების ინტერესებსა და სააღსრულებო პროცესის სტაბილურობაზე, გამონაკლის შემთხვევებში, მხარეთა ერთობლივი თანხმობის არსებობისას, მიზანშეწონილია აღსრულების ეროვნული ბიუროს თავმჯდომარეს მიენიჭოს უფლებამოსილება,

გარემოებების შეფასების საფუძველზე, მედიაციის დაწყების გადაწყვეტილება მიიღოს აუქციონის ეტაპზე. „აღსრულების კოდექსის“ 32-ე მუხლის პირველი ნაწილის, თ – პუნქტი,¹⁸ უფლებას ანიჭებს მხარეებს მოითხოვონ სააღსრულებო მედიაცია. მიზანშეწონილია, კოდექსის 33-ე მუხლის მე-2 ნაწილში შევიდეს ცვლილება და მხარეებს მედიაციის დაწყების და საქმის მორიგებით დასრულების შესაძლებლობა უნდა მიეცეთ სააღსრულებო წარმოების ნებისმიერ ეტაპზე.

დღეს მოქმედი პრაქტიკის მიხედვით, მორიგების შესახებ მოლაპარაკებების დაწყების მიზნით, სააღსრულებო პროცესში მხარეთა ინტერესების დაცვის მენეჯერისა და სოციალური მუშაკის ჩართვა ხდება ძირითადად რომელიმე მხარის მოთხოვნის საფუძველზე. კოდექსი იძლევა შესაძლებლობას, მედიაციის დაწყების ინიციატორი იყოს თავად აღმასრულებელი ან/და აღსრულების ეროვნული ბიურო, აღნიშნული განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, თუკი, მაგალითად, სახეზეა ისეთი შემთხვევა, როდესაც შეუსაბამოდ მცირე დავალიანების ამოღების მიზნით მოსალოდნელია გაცილებით დიდი ღირებულების საცხოვრებელი სახლის რეალიზაცია. ასეთ შემთხვევაში, გონივრულია, აღმასრულებელმა დააყენოს მხარეთა მედიაციის საკითხი და დააფიქროს მხარეები მოლაპარაკებაზე. გამომდინარე იქიდან, რომ ზოგადად, მედიაცია ეფუძნება მხარეთა ნებაყოფლობითობის პრინციპს, სააღსრულებო მედიაცია იწყება იმ შემთხვევაში, თუ სააღსრულებო საქმის არც ერთი მხარე არ არის სააღსრულებო მედიაციის წინააღმდეგი.¹⁹

სააღსრულებო წარმოებაში მონაწილე პირის მიერ სააღსრულებო მედიაციის დაწყების მოთხოვნის შემთხვევაში,

17 იქვე. ნაწილი 3, მუხლი 33.

18 შეადარე. იქვე. პუნქტი „თ“, ნაწილი 1, მუხლი 32.

19 შეადარე. იქვე. ნაწილი 4, მუხლი 33.

ადმასრულებელი ვალდებულია, მიმართოს აღსრულების ეროვნული ბიუროს შესაბამის სტრუქტურულ ერთეულს მედიაციის დაწყების მოთხოვნით. ხოლო, აღსრულების ეროვნული ბიუროს თავმჯდომარე სააღსრულებო მედიაციის დაწყების შესახებ გადაწყვეტილებას იღებს უფლებამოსილი პირის მოთხოვნიდან 10 (ათი) დღის ვადაში.²⁰

საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ „აღსრულების კოდექსი“ პროექტის მიხედვით, აღსრულების ეროვნული ბიუროს თავმჯდომარეს უფლება აქვს უარი განაცხადოს მედიაციის დაწყებაზე, აქ ბუნდოვანია, თუკი აღსრულების ყველა მონაწილე, როგორც კრედიტორი, ისე მოვალე მზად არის და თანახმაა მედიაციის პროცესზე, რა საფუძვლით უნდა განაცხადოს უარი თავმჯდომარემ. მართალია, კოდექსის 33-ე მუხლის მე-5 ნაწილში პირდაპირ არის დათქმა, რომ მედიაციის დაწყებაზე უარი უნდა დასაბუთდეს, თუმცა ბუნდოვან ხასიათს ატარებს, რა მიიჩნევა დასაბუთებად და რამდენად საკმარისი იქნება ეს დასაბუთება თითოეული მხარისთვის. პროცესის მონაწილე ორივე მხარის ინტერესების თანაზომიერად დაცვის მიზნით, მიზანშეწონილია, ცვლილება შევიდეს კოდექსის პროექტში და აღსრულების ეროვნული ბიუროს თავმჯდომარეს არ ჰქონდეს მედიაციაზე უარის თქმის უფლებამოსილება, თუკი მხარეთა ნება მედიაციის დაწყების თაობაზე სახეზეა.

პრობლემურია, კოდექსის პროექტით განსაზღვრული მედიაციის დაწყების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების ვადა, რომელიც შესაძლოა სააღსრულებო პროცესის გაუმართლებელი გაჭიანურების საფუძველი გახდეს. აღსრულების პროცესში თითოეულ დღესა და საათს აქვს მნიშვნელობა, ამიტომ ეფექტური მოლაპარაკებებისა და სწრაფი შედეგის მიღწევის

მიზნით, პროცესში მონაწილეთა მხრიდან მედიაციის სურვილის შემთხვევაში, აუცილებელია, რაც შეიძლება მალე ჩაერთოს მედიატორი სააღსრულებო წარმოებაში. სააღსრულებო წარმოების სტადიაზე დროის ფაქტორი პირდაპირკავშირშია კრედიტორის უფლების ეფექტურ რეალიზაციასთან, ნებისმიერი ბიუროკრატიული ვადა უნდა იყოს მინიმუმებული, რათა თავიდან იქნეს აცილებული მოვალის მხრიდან პროცესის არაკეთილსინდისიერი გაჭიანურება. ყოველივე ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, 33-ე მუხლის მე-5 ნაწილში მოცემული 10 დღიანი ვადა მიზანშეწონილია შემცირდეს 5 დღემდე.

2.4. სააღსრულებო მედიაციის პროცესი

სააღსრულებო მედიაციის დაწყების შემდეგ, პროცესში ერთვება მედიატორი, რომლის ფუნქციას წარმოადგენს მხარეთა შორის კომუნიკაციის წარმართვა, საქმის გარემოებების შეფასება და შეთანხმების მიღწევის ხელშეწყობა.

„აღსრულების კოდექსის“ პროექტის მიხედვით, აღსრულების ეროვნული ბიურო სააღსრულებო მედიაციას ახორციელებს შესაბამისი სტრუქტურული ერთეულის მეშვეობით, რომლის შემადგენლობაში უნდა შედიოდნენ შესაბამისი კვალიფიკაციის მქონე მედიატორები. სააღსრულებო მედიაციის განხორციელების წესი განისაზღვრება იუსტიციის მინისტრის ბრძანებით.²¹

აღსრულების კოდექსი არეგულირებს სააღსრულებო მედიაციის შესახებ ზოგად, ძირითად საკითხებს, რაც შეეხება უშუალოდ მედიაციის წარმოების პროცესს, მედიატორის უფლებებს, ვალდებულებებს, მედიაციის მიმდინარეობისა და მისი შედეგების ძირითად სავალდებულო პირობებს, აუცილებელია დეტალურად

20 შეადარე. იქვე. ნაწილი 5, მუხლი 33.

21 იქვე. ნაწილი 8, მუხლი 33.

არეგულირებდეს ცალკე დოკუმენტი. ამ ეტაპისთვის, ასეთი დოკუმენტი ჯერ არ არის შექმნილი და ჩვენ მიერ მოდიებული ინფორმაციით, შემუშავდება და ამოქმედდება მას შემდეგ, რაც სააღსრულებო კოდექსი შევა ძალაში.

არსებითი მნიშვნელობის საკითხს წარმოადგენს სააღსრულებო მედიაციის ვადები. „აღსრულების კოდექსის“ პროექტის მიხედვით, სააღსრულებო მედიაცია უნდა განხორციელდეს გონივრული ვადის ფარგლებში, მაგრამ არაუმეტეს 3 თვისა.²² მნიშვნელოვანია, რომ განსაზღვრული იყოს მედიაციის მაქსიმალური ვადა, სხვა შემთხვევაში, არის რისკი, რომელიმე მხარემ განგებ გააჭიანუროს მედიაციის მიმდინარეობა, არც იყოს მისი მიზანი მხარესთან შეთანხმება და ამით ხელი შეუშალოს საქმის სწრაფად და ეფექტურად აღსრულებას. კვლევის ფარგლებში დასაბუთებულია, რომ ზემოაღნიშნული 3 თვიანი ვადა, უზრუნველყოფილ საქმეებზე შემცირდეს, 1 თვემდე.

შესაძლებელია, სააღსრულებო მედიაცია შეწყდეს ნებისმიერ დროს, ვადაზე ადრე მხარეთა მოთხოვნით, ასევე, შესაძლოა მედიატორმაც შეწყვიტოს იმ შემთხვევაში, თუ ნათლად ხედავს, რომ შესაბამისი ფაქტობრივი ან/და სამართლებრივი გარემოებებიდან გამომდინარე, მედიაციის გაგრძელება შეუძლებელია.²³

„აღსრულების კოდექსის“ პროექტის მიხედვით, შენარჩუნებულია სოციალური მუშაკის ინსტიტუტი. საჭიროების შემთხვევაში, სააღსრულებო მედიაციის პროცესში მონაწილეობს სოციალური მუშაკი, რომელიც უზრუნველყოფს მხარეთა ინტერესების დაცვის მიზნით შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელებას. სოციალური მუშაკი ახორციელებს მხარე-

ებთან კომუნიკაციას და საჭიროებიდან გამომდინარე, ესწრება სააღსრულებო მოქმედებებს.²⁴ კოდექსის მიხედვით არ არის განსაზღვრული, ვინ შეიძლება იყოს სოციალური მუშაკი, რა როლი აქვს მაქვს სააღსრულებო მედიაციის პროცესში, რა ფუნქციები აქვს მას და რით განსხვავდება მისი ფუნქციები მედიატორის საქმიანობისგან. კვლევის ფარგლებში გამოიკვეთა, რომ სააღსრულებო მედიაციის პროცესში სოციალური მუშაკისა და მედიატორის ფუნქციების პარალელურმა არსებობამ შესაძლოა წარმოშვას უფლებამოსილება გადაკვეთისა და პროცესის არაეფექტიანი მართვის რისკი. შესაბამისად, მიზანშეწონილია, სააღსრულებო მედიაციის პროცესი სრულად წარმართოს შესაბამისი კვალიფიკაციის, პროფესიული უნარებისა და პრაქტიკული გამოცდილების მქონე მედიატორმა, რომელიც უზრუნველყოფს როგორც მხარეთა ეფექტიან კომუნიკაციასა და ინტერესთა დაბალანსებას, ისე პროცესის პროფესიულ და შედეგზე ორიენტირებულ მართვას.

2.5. მედიაციის წარმმართველი პირი – მედიატორი

„მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონი მედიატორად განიხილავს მედიატორთა ერთიან რეესტრში რეგისტრირებულ ფიზიკურ პირს, რომელიც აკმაყოფილებს კანონით დადგენილ მოთხოვნებს. სსიპ „საქართველოს მედიატორთა ასოციაციამ“ დაადგინა მედიატორთა პროფესიული სტანდარტი. ასოციაციის წესდება განსაზღვრავს, რომ მედიატორი შეიძლება იყოს ნებისმიერი ქმედუნარიანი ფიზიკური პირი, რომელიც არაა ნასამართლები და არის ასოციაციის წევრი. მას თავისთავად გავლილი უნდა ჰქონდეს მედიატორთა სერტიფიცირების პროგ-

22 იქვე. ნაწილი 9, მუხლი 33.

23 იქვე. ნაწილი 7, მუხლი 33.

24 იქვე. ნაწილი 10, მუხლი 33.

რამით გათვალისწინებული მედიაციის ან მედიატორის ტრენინგი.²⁵ ასევე, აუცილებელია მედიატორთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის გათვალისწინება და გამოყენება მედიატორის მიმართ წაყენებული მოთხოვნების დასაზუსტებლად. რაც შეეხება, სააღსრულებო მედიაციის წარმმართველ მედიატორს, ზემოაღნიშნულ ან სხვაგვარ მოთხოვნებს კოდექსის პროექტი არ იძლევა, ამიტომ სავალდებულოა, ცალკე ბრძანებით დეტალურად იქნეს გაწერილი მედიატორის სავალდებულო მოთხოვნები, კრიტერიუმები, ასევე ამავე ბრძანებაში უნდა გაიწეროს მედიატორის სახელმძღვანელო პრინციპები და მედიაციის პროცესის სავალდებულო კომპონენტები.

კვლევის ფარგლებში შესწავლილ იქნა ევროპული კომისიის მიერ შემუშავებული სამედიაციო შეთანხმების ნიმუშები, კითხვარები.²⁶ ევროპული მედიაციის სტანდარტები განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობს მედიაციის პროცესის სტრუქტურირებას, სამედიაციო შეთანხმების ფორმალიზებასა და მხარეთა ეფექტიან კომუნიკაციას, რაც მნიშვნელოვანი შეიძლება იყოს ქართული სააღსრულებო მედიაციის მოდელის შემდგომი განვითარებისთვისაც.

სააღსრულებო მედიაციის პროცესის მიუკერძოებლობისა და ლეგიტიმაციის უზრუნველსაყოფად, მიზანშეწონილია, საკანონმდებლო დონეზე შეიქმნას მედიატორის კეთილსინდისიერების კონტრო-

ლის კომპლექსური მექანიზმი. კერძოდ, ერთი მხრივ, სააღსრულებო წარმოების მხარეებს უნდა მიენიჭოთ მედიატორის აცილების პროცედურული უფლება ინტერესთა კონფლიქტის ან სხვა ობიექტური საფუძვლების არსებობისას, რაც მკაფიოდ უნდა გაიწეროს კანონმდებლობაში. მეორე მხრივ, აღნიშნულ უფლებას თან უნდა სდევდეს სააღსრულებო მედიატორის პროფესიული და ეთიკური სტანდარტების მარეგულირებელი ნორმები, სადაც დეტალურად განისაზღვრება როგორც მისი სავალდებულო ქცევის წესები, ისე მათი დარღვევისათვის გათვალისწინებული ადეკვატური სამართლებრივი სანქციები. მიგვაჩნია, რომ აცილების ინსტიტუტისა და მკაცრი პროფესიული პასუხისმგებლობის სისტემის სინთეზი წარმოადგენს უმნიშვნელოვანეს გარანტიას მხარეთა უფლებების დასაცავად და სააღსრულებო მედიაციისადმი საზოგადოებრივი ნდობის ასამაღლებლად.

2.6. კრედიტორისა და მოვალის ინტერესთა ბალანსის პრობლემა სააღსრულებო მედიაციაში

მედიაციის კონფიდენციალურობა ასრულებს სხვადასხვა დადებითი ეფექტის სტიმულირებისა და მათ შორის ლოგიკური კავშირის უზრუნველყოფის ფუნქციას. დადებითი ეფექტი შესაძლოა იყოს მხარეთა გულწრფელობა, მედიატორის ნეიტრალურობა, სამართლიანობა და

25 შეადარე. ბარნაბიშვილი, გ. და სიხარულიძე, ტ., 2024. მედიაციის შესახებ საქართველოს კანონის მუხლი 1-ის კომენტარი. ყანდაშვილი, ი., „რედ.“ მედიაციის შესახებ საქართველოს კანონის კომენტარი. თბილისი: უნივერსალი, გვ.20.

26 სამედიაციო შეთანხმების ნიმუშები იხ. მედიაციის განვითარების ინსტრუმენტარიუმი. მართლმსაჯულების ეფექტიანობის ევროპული კომისია (CEPEJ), 2018 წელი, გვ. 37-43. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://rm.coe.int/mediation-development-toolkit-geo/1680b0f478>> [წვდომის თარიღი 30.04.2026].

სხვა.²⁷ მედიაციის მეშვეობით მხარეებს აქვთ კარგი საშუალება, გაერკვნენ პრობლემის არსში, მისცენ მას სწორი განმარტებები და ჩაწვდნენ დაპირისპირების რეალურ მიზეზებს.²⁸ მხარეებს აქვთ შესაძლებლობა, დაარეგულირონ აღნიშნული კონფლიქტი მშვიდობიანად, მართონ კონფლიქტი, დარჩეს ორივე მხარე მოგებული²⁹. თუმცა, მედიაციის დადებითი ფაქტორები რომ შენარჩუნდეს, მიზანშეწონილია მედიაციის დროს ხდებოდეს მხარეთა ინტერესების ბალანსი.

კვლევის ფარგლებში ჩატარებული ინტერვიუების შედეგად გამოიკვეთა, რომ პრაქტიკოსთა დიდი ნაწილი პრობლემურად მიიჩნევს კრედიტორისა და მოვალის შორის არსებულ ფაქტობრივ უთანასწორობას, განსაკუთრებით საბანკო ინსტიტუტისა და ფიზიკური პირის მონაწილეობით მიმდინარე სააღსრულებო წარმოებებში.

სააღსრულებო მედიაციის პროცესში კრედიტორისა და მოვალის ინტერესთა ბალანსის დაცვა განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს, ვინაიდან აღნიშნულ ურთიერთობაში ხშირად სახეზეა ძალაუფლების ფაქტობრივი ასიმეტრია. განსაკუთრებით პრობლემურია შემთხვევები, როდესაც კრედიტორს წარმოადგენს საბანკო ან სხვა ფინანსური ინსტიტუტი, ხოლო მოვალე, მძიმე ფინანსურ მდგომარეობაში მყოფი ფიზიკური პირი, რომლისთვისაც დავის შედეგი შესაძლოა საცხოვრებელი ქონების დაკარგვას უკავ-

შირდებოდეს. ასეთ პირობებში არსებობს საფრთხე, რომ მედიაცია მხოლოდ ფორმალურად დარჩეს ნებაყოფლობით მექანიზმად და რეალურად ძლიერი მხარის გავლენის ქვეშ მოექცეს. აღნიშნული გარემოება საჭიროებს ისეთი სამართლებრივი და პროცედურული გარანტიების არსებობას, რომლებიც უზრუნველყოფს მოვალის ინფორმირებულობას, პროცესში რეალურ მონაწილეობას, მედიატორის ნეიტრალურობასა და შეთანხმების თავისუფალი ნების საფუძველზე მიღწევას, წინააღმდეგ შემთხვევაში სააღსრულებო მედიაციამ შესაძლოა დაკარგოს თავისი მთავარი დანიშნულება – მხარეთა ინტერესების სამართლიანი და დაბალანსებული შეთანხმების გზით მოწესრიგება.

3. კონფიდენციალურობის პრინციპისა და აღსრულებადობის უზრუნველყოფის კოლიზია სააღსრულებო მედიაციაში

ეფექტური მედიაციის ფუნდამენტური პრინციპია კონფიდენციალურობა, კონფიდენციალობა ფაქტობრივად ხელს უწყობს მხარეებს, რომ ერთმანეთს შორის ინფორმაცია გაცვალონ, პრობლემები მოაგვარონ და მოლაპარაკებების წარმოებაც მათ ინტერესებს დააფუძნონ.³⁰ „მედიაციის კონფიდენციალურობა ძალი-

27 შეადარე. ბიჭია, მ., 2023. მედიაციის პროცესის კონფიდენციალურობა და ეთიკური დილემები. დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა – წელიწადური, 12 (1). თსუ გამომცემლობა, გვ. 19. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://adryearbook.tsu.ge/index.php/ADR/article/view/7081/7085>> [წვდომის თარიღი 11.06.2026].

28 ყანდაშვილი, ი., 2019. საქართველოში მედიაციის მაგალითზე დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის სასამართლო და არასამართლო ფორმები, თსუ გამომცემლობა, გვ. 68.

29 Kumar, A., 2016. Alternative Dispute Resolution System, K.K. Publications, გვ. 233.

30 შეადარე. Wykoff, A., 2016. Mediation & Confidentiality. Bond University Student Law Review, 4, გვ. 4-5. ნანახია წყაროში: შეადარე. ბიჭია, მ., 2021. მედიაციის გამოყენების მნიშვნელობა ბიზნესდავებში პანდემიის დროს. სამართლის მაცნე, 3, გვ. 15. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://heraldoflaw.com/read-book/?ID=2020>> [წვდომის თარიღი 11.06.2026].

ან ემსგავსება მღვდლის, ადვოკატის, ექიმის მიერ კონფიდენციალურობის დაცვას, რადგან ამ შემთხვევაშიც მოქმედებს გამჭვირვალებისა და ჩვენების მიცემისგან დაცვის პრივილეგია.”³¹

მედიაციის მონაწილეებს დასაწყისშივე განემარტებათ, რომ ის, რასაც იტყვიან მედიაციის დროს, მედიაციის ზღურბლს არ გასცდება და ამიტომ მედიაციაში ჩართულს პირებს აქვთ მედიაციისგან კონფიდენციალურობის მოლოდინი.³² „როცა მედიაციის დროს მიწოდებული ინფორმაციის გაუმჟღავნებლობა არაა მეორე მხარისა და მედიატორის მიერ დაცული, ეს განაპირობებს მედიაციის პროცესის ეფექტიანობის ხარისხის შემცირებას.”³³

კვლევის ფარგლებში, მოკვლეულ იქნა აღსრულების ეროვნული ბიუროში სააღსრულებო წარმოებების დროს მორიგებების პრაქტიკა ინდივიდუალური ინტერვიუების საფუძველზე. სააღსრულებო წარმოებაში მორიგების პრაქტიკა, განსხვავებით სასამართლო მედიაციისგან, არ ხასიათდება მკაცრი კონფიდენციალურობით. პროცესში შესაძლებელია ჩართული იყოს საქმის მწარმოებელი აღმასრულებელი, ხოლო მხარეთა ინტერესების დაცვის მექანიზმი აწარმოებდეს როგორც ინდივიდუალურ, ისე ერთობლივ კომუნიკაციას მხარეებთან. მნიშვნელოვანი შეხვედრები და მორიგების შედეგები ფიქსირდება შესაბამის ოქმში,

რომელიც ინახება სააღსრულებო წარმოების მასალებში და ძირითადად ინფორმაციული ხასიათისაა.³⁴

სააღსრულებო მედიაციის ამოქმედების შემთხვევაში, სხვა ფუნდამენტურ პრინციპებთან ერთად, განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს კონფიდენციალურობის პრინციპის დაცვას. თუმცა, სააღსრულებო მედიაციის ინსტიტუტის ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან სამართლებრივ გამოწვევას წარმოადგენს კონფიდენციალურობის პრინციპისა და მიღწეული შეთანხმების აღსრულებადობის უზრუნველყოფას შორის არსებული კოლიზია. კონფიდენციალურობა მიზნად ისახავს მხარეთა შორის თავისუფალი და ნდობაზე დაფუძნებული კომუნიკაციის უზრუნველყოფას, რაც მედიაციის ეფექტიანობის აუცილებელ წინაპირობას წარმოადგენს. თუმცა სააღსრულებო მედიაცია არსებითად განსხვავდება ჩვეულებრივი კერძოსამართლებრივი მედიაციისაგან, ვინაიდან აღნიშნულ შემთხვევაში დავა უკვე იმყოფება იძულებითი აღსრულების ეტაპზე და დაკავშირებულია კონკრეტული სააღსრულებო მოქმედებების განხორციელებასთან.

სპეციფიკის გათვალისწინებით, სააღსრულებო მედიაციის პროცესში კონფიდენციალურობის პრინციპის აბსოლუტიზაცია პრაქტიკულად შეუძლებელია, რადგან სააღსრულებო ეტაპზე უკვე არსე-

31 Deason, E. E., 2001. The Quest for Uniformity in Mediation Confidentiality: Foolish Consistency or Crucial Predictability? Marquette Law Review, Vol. 85, გვ. 80. ნანახია წყაროში: ბიჭია, მ., 2023. მედიაციის პროცესის კონფიდენციალურობა და ეთიკური დილემები. დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა – წელიწადი, 12 (1). თსუ გამომცემლობა, გვ. 11.

32 Rausch, M., 2003. The Uniform Mediation Act. Ohio State Journal on Dispute Resolution, 18 (2), გვ. 608. ნანახია წყაროში: ბიჭია, მ., 2023. მედიაციის პროცესის კონფიდენციალურობა და ეთიკური დილემები. დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა – წელიწადი, 12 (1). თსუ გამომცემლობა, გვ. 15.

33 Wykoff, A., 2016. Mediation & Confidentiality. Bond University Student Law Review, 4, გვ. 3. ნანახია წყაროში: ბიჭია, მ., 2021. მედიაციის გამოყენების მნიშვნელობა ბიზნესდავებში პანდემიის დროს. სამართლის მაცნე, 3, გვ. 15. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <https://heraldoflaw.com/read-book/?ID=2020> [წვდომის თარიღი 11.06.2026].

34 ინტერვიუ სსიპ აღსრულების ეროვნული ბიუროს თანამშრომელთან (ინტერვიუს თარიღი 15.04.2026).

ბობს საჯარო სამართლებრივი ინტერესი და აღსრულების ეფექტიანობის მოთხოვნა. უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ არც სხვა სახის მედიაციების შემთხვევაშიც არ არის კონფიდენციალურობა აბსოლუტური. საქართველოს კანონმდებლობაში 2020 წლამდე არ იყო ასახული კონფიდენციალურობის დაცვის შეზღუდვის შემთხვევები, თუმცა ისინი დადგენილი იყო ევროპულ დირექტივებში. შემდგომში საქართველომ ევროპული გამოცდილების გათვალისწინებით კანონით აღიარა მედიაციის კონფიდენციალურობის შეზღუდვის საგამონაკლისო შემთხვევები.³⁵

სააღსრულებო მედიაციის შემთხვევაში, მიღწეული შეთანხმების ეფექტიანი განხორციელება საჭიროებს მის სამართლებრივ ფორმალიზაციას, რაც გარკვეულ შემთხვევებში განაპირობებს აღსრულების ორგანოს ან სასამართლოსათვის შესაბამისი ინფორმაციის ხელმისაწვდომობას. წინააღმდეგ შემთხვევაში შეუძლებელი გახდება როგორც მორიგების პირობების შესრულების კონტროლი, ისე შეთანხმების რეალური აღსრულებადობის უზრუნველყოფა. ასეთ საგამონაკლისო შემთხვევებშიც კი ინფორმაცია შეიძლება გამჟღავნდეს მხოლოდ კანონიერი მიზნის ადეკვატური და პროპორციული მოცულობით იმგვარად, რომ ინფორმაციის კონფიდენციალურობა მაქსიმალურად იყოს დაცული გარეშე პირებისაგან.³⁶ სააღსრულებო მედიაციის ფარგლებში კონფიდენციალურობა უნდა ვრცელდებოდეს უშუალოდ მოლაპარაკებების პროცესზე, მხარეთა პოზიციებსა და მედიაციის ფარგლებში გამოთქმულ სამართლებრივ თუ ფაქტობრივ შეფასებებზე. თუმცა, საბოლოო შეთანხმება, მისი აღს-

რულებისათვის აუცილებელი მოცულობით ხელმისაწვდომი იყოს შესაბამისი პირებისთვის, მათ შორის საქმის მწარმოებელი აღმასრულებლისთვის.

4. მორიგებით დასრულებული სააღსრულებო წარმოებების სტატიისტიკა

სააღსრულებო წარმოების პროცესში მედიაციის პრაქტიკული მნიშვნელობის უკეთ წარმოსაჩენად, კვლევის ფარგლებში გაანალიზებულ იქნა სსიპ აღსრულების ეროვნული ბიუროს სტატისტიკური მონაცემები მხარეთა მორიგებისა და შეთანხმებით დასრულებული სააღსრულებო წარმოებების შესახებ. მიუხედავად იმისა, რომ „აღსრულების კოდექსის“ პროექტით გათვალისწინებული სააღსრულებო მედიაციის ინსტიტუტი ამ ეტაპისთვის ოფიციალურად ამოქმედებული არ არის, აღსრულების ეროვნული ბიუროს მხარეთა ინტერესების დაცვისა და მედიაციის სამსახურის საქმიანობა პრაქტიკაში უკვე ასრულებს სააღსრულებო მედიაციის ფუნქციურად მსგავს როლს და მიმართულია მხარეთა შორის შეთანხმების მიღწევის ხელშეწყობისკენ.

სტატისტიკის შესწავლის და პრაქტიკაზე დაკვირვების შედეგად, ნათლად ჩანს, რომ წლების განმავლობაში უფრო და უფრო ძლიერდება მორიგებებისა და მედიაციის როლი სააღსრულებო წარმოებაში. გავეცანით, აღსრულების ეროვნული ბიუროს მიერ გამოქვეყნებულ მორიგების მაჩვენებელს, 2017 და 2025 წლამდე. 2017 წლის პირველი კვარტლის მდგომარეობით:

35 ბიჭია, მ., 2021. მედიაციის გამოყენების მნიშვნელობა ბიზნესდავებში პანდემიის დროს. სამართლის მკვლელები, 3, გვ. 17. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <https://heraldoflaw.com/read-book/?ID=2020> [წვდომის თარიღი 11.06.2026].

36 იქვე. გვ. 17. შეადარე. განმარტებითი ბარათი საქართველოს კანონის პროექტზე მედიაციის შესახებ, რეგისტრაციის №07-2/319/9.

- 2017 წლის იანვრიდან მარტის ჩათვლით აღსრულების ეროვნულ ბიუროში მხარეებს შორის მორიგებისა და დავალიანების განწილვალების მაჩვენებელმა ჯამში სულ – 183 ერთეული შემთხვევა შეადგინა;
- ამავე პერიოდში, მორიგების შედეგად გამოცხადებული აუქციონი შეწყდა 37 შემთხვევაში და არ მოხდა ქონების რეალიზაცია.³⁷

მორიგებათა რიცხვმა 2024 წელს მაქსიმუმს მიაღწია. 9 თვის განმავლობაში მორიგებით 13 ათასზე მეტი საქმე დასრულდა:

- 2024 წლის იანვრიდან სექტემბრის ჩათვლით აღსრულების ეროვნულ ბიუროში მხარეებს შორის მორიგებით და განწილვალებით 13 068 საქმე დასრულდა;
- ამავე პერიოდში, მორიგების შედეგად შეწყდა 114 აუქციონი და არ მოხდა ქონების რეალიზაცია.³⁸

სააღსრულებო მედიაციის ინსტიტუტის აქტუალობას მნიშვნელოვნად განაპირობებს როგორც იპოთეკით უზრუნველყოფილი საკრედიტო ურთიერთობების ზრდა, ისე სააღსრულებო წარმოებათა მაღალი რაოდენობა. ამასთანავე, იძულებითი აუქციონით დასრულებული საქმეების მნიშვნელოვანი მაჩვენებელი მიუთითებს, რომ დავის შეთანხმებით დასრულების მექანიზმები პრაქტიკაში ჯერ კიდევ არასაკმარისად გამოიყენება, რაც კიდევ უფრო ზრდის ეფექტიანი სააღსრულებო მედიაციის ინსტიტუციური განვითარების საჭიროებას.

ყოველწლიურად მორიგებით დასრულებული საქმეების რაოდენობის ზრდა მიუთითებს, რომ პრაქტიკაში არსებობს დავის შეთანხმებით დასრულების რე-

ალური მოთხოვნა, თუმცა შესაბამისი სამართლებრივი ჩარჩოს არარსებობა ზღუდავს ამ პროცესის ინსტიტუციურ განვითარებას.

გაანალიზებული სტატისტიკური მონაცემები და პრაქტიკული გამოცდილება ქმნის საფუძველს ვარაუდისთვის, რომ სააღსრულებო მედიაციის ინსტიტუტის დანერგვა ხელს შეუწყობს მორიგებით დასრულებული სააღსრულებო წარმოებების რაოდენობის ზრდას.

5. სააღსრულებო მედიაცია და საქართველოს კანონი „მედიაციის შესახებ“

საინტერესოა, აღსრულების კოდექსის პროექტით განსაზღვრულ სააღსრულებო მედიაციას რამდენად არეგულირებს „მედიაციის შესახებ“ კანონი. როგორც უკვე აღვნიშნეთ, საკითხი არ არის გამოკვლეული და იმდენად ნოვაციაა, რომ რიგი საკითხები ჯერ კანონმდებლის მიერაც არაა განსაზღვრული. თუმცა, გამოვიკვლიეთ დეტალურად შემოადინებული და მივედით დასკვნამდე, რომ სააღსრულებო მედიაცია არის ცალკე მდგომი ინსტიტუტი და „მედიაციის შესახებ“ კანონით არ რეგულირდება.

„მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონის მიხედვით, მედიაცია არის პროცესი, რომლის საშუალებითაც ორი ან რამდენიმე მხარე მედიატორის დახმარებით ცდილობს დავის ურთიერთშეთანხმებით დასრულებას, მიუხედავად იმისა, ეს პროცესი დაწყებულია მხარეთა ინიციატივით თუ კანონით გათვალისწინებული საფუძ-

37 „აღსრულების ეროვნულ ბიუროში მორიგებით დასრულებული საქმეების რაოდენობა იმატებს“. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <https://nbe.gov.ge/news/145> [წვდომის თარიღი 30.04.2026].

38 „აღსრულების ეროვნული ბიურო 2024 წლის 6 თვის მორიგების მაჩვენებლის სტატისტიკას აქვეყნებს“. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <https://nbe.gov.ge/news/690> [წვდომის თარიღი 30.04.2026].

ვლითა და წესით.³⁹ მედიაციის პროცესი წარმართება მედიატორების მეშვეობით, რომელიც არის მედიატორთა ერთიან რეესტრში რეგისტრირებული ფიზიკური პირი, აკმაყოფილებს „მედიაციის შესახებ“ კანონით გათვალისწინებულ მოთხოვნებს და თანახმაა, წარმართოს მედიაცია, მიუხედავად მისი სტატუსისა და არჩევის/დანიშვნის წესისა.⁴⁰

კანონი დეტალურად ადგენს მედიატორთა არჩევა/დანიშვნის წესს, მედიაციის დაწყების, დასრულების პირობებს და ფუნდამენტურ პრინციპებს. არც ერთი ეს წესი არ ვრცელდება სააღსრულებო მედიაციაზე. სააღსრულებო მედიაციის მარეგულირებელი ნორმები მოცემულია მხოლოდ აღსრულების კოდექსის პროექტში და ასევე, იგეგმება იუსტიციის მინისტრის ბრძანების შემუშავებაც, რომელიც კონკრეტულად დაარეგულირებს მედიაციის წესებს.

„მედიაციის შესახებ“ კანონის პირველი მუხლის მესამე ნაწილით განსაზღვრულია იმ მედიაციათა სახეები, რომლებზეც არ ვრცელდება კანონის მოქმედება. ზემოაღნიშნული განაპირობა იმ თავისებურებამ, რაც მედიაციის ე.წ. „საგამონაკლისო“ ფორმებს აქვთ. „მედიაციის შესახებ“ კანონის რეგულირების სფეროს მიღმა დარჩა მედიაციის გარკვეული სახეები, მათ შორის ასეთია სააღსრულებო მედიაცია, თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ყველა სახის მედიაციისათვის ძირითადი პრინციპები საერთოა. გასათვალისწინებელია, დავის სპეციფიკის გათვალისწინებით საჯარო ინტერესის უზრუნველყოფად გარკვეულ შემთხვევებში ხდება მედიაციის პრინციპების ნაწილობრივი,

თანაზომიერი შეზღუდვა.⁴¹ არასრულწლოვნის მედიაცია, განსაკუთრებული მნიშვნელობის, მისი კომპექსურობისა და სპეციფიკის გათვალისწინებით, ცალკე რეგულირების სფეროა, ანალოგიურად, ცალკე რეგულირებადი უნდა იყოს ახალი ინსტიტუტი საქართველოს რეალობაში – სააღსრულებო მედიაცია.

კვლევის ფარგლებში გამოიკვეთა, რომ „აღსრულების კოდექსის“ ამოქმედების შემდგომ მიზანშეწონილია, „მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონის პირველი მუხლის მე-3 ნაწილით განსაზღვრულ გამონაკლის მედიაციათა ჩამონათვალს (რომელზეც არ ვრცელდება კანონის მოქმედება) დაემატოს სააღსრულებო მედიაცია, მისი სამართლებრივი სპეციფიკისა და სპეციალური პროცედურული რეგულირების გათვალისწინებით.

კვლევის შედეგად მიღებული დასკვნები და რეკომენდაციები

კვლევის შედეგად გამოიკვეთა, რომ იპოთეკით უზრუნველყოფილი მოთხოვნის იძულებითი აღსრულების პროცესში სააღსრულებო მედიაციის დანერგვა ქმნის დავის ეფექტიანი და ინტერესთა დაბალანსებული გადაწყვეტის შესაძლებლობას, თუმცა მისი პრაქტიკული განხორციელება მოითხოვს შესაბამის საკანონმდებლო და ინსტიტუციურ სრულყოფას. მოქმედი „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონი პრაქტიკულად არ შეიცავს სააღსრულებო მედიაციის მარეგულირებელ სპეციალურ

39 პუნქტი „ა“, მუხლი 2, საქართველოს კანონი მედიაციის შესახებ. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/document/view/4646868?publication=3> > [წვდომის თარიღი 30.04.2026].

40 იქვე. პუნქტი „ე“, მუხლი 2.

41 ბარნაბიშვილი, გ. და სიხარულიძე, ტ., 2024. მედიაციის შესახებ საქართველოს კანონის 1-ლი მუხლის კომენტარი. ყანდაშვილი, ი., „რედ.“ მედიაციის შესახებ საქართველოს კანონის კომენტარი. თბილისი: უნივერსალი, გვ.19.

ნორმებს, ხოლო „აღსრულების კოდექსის“ პროექტით გათვალისწინებული რეგულაციები, მიუხედავად მათი პროგრესული ხასიათისა, რიგ შემთხვევებში კვლავ ზოგად და არასაკმარისად დეტალიზებულ მოწესრიგებას გვთავაზობს.

კვლევის პროცესში გამოიკვეთა, რომ მხარეთა შორის მორიგება სააღსრულებო წარმოების ფარგლებში დღესაც აქტიურად გამოიყენება პრაქტიკაში, განსაკუთრებით იპოთეკით უზრუნველყოფილი მოთხოვნების აღსრულებისას, თუმცა აღნიშნული პროცესი მოკლებულია ერთიან სამართლებრივ ჩარჩოსა და ეფექტიან პროცედურულ მექანიზმებს. შედარებით-სამართლებრივმა ანალიზმა აჩვენა, რომ სააღსრულებო მედიაციის ეფექტიანი ფუნქციონირება მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული როგორც მკაფიო საკანონმდებლო რეგულირებაზე, ისე მხარეთა ინტერესთა ბალანსის დაცვის ეფექტიან გარანტიებზე. ამასთანავე, კვლევამ დაადასტურა, რომ უცხოური მოდელების პირდაპირი გადმოტანა ქართულ სამართლებრივ სივრცეში მიზანშეწონილი არ არის და აუცილებელია ისეთი სამართლებრივი მოდელის ფორმირება, რომელიც გაითვალისწინებს ქართული სააღსრულებო სისტემის ინსტიტუციურ და პრაქტიკულ სპეციფიკას.

კვლევამ ასევე გამოავლინა, რომ სააღსრულებო მედიაციის პროცესში ერთ-ერთ მნიშვნელოვან პრობლემას წარმოადგენს კრედიტორსა და მოვალეს შორის არსებული ძალაუფლების ასიმეტრია, აგრეთვე მედიაციის კონფიდენციალურობის პრინციპსა და მიღწეული შეთანხმების აღსრულებადობას შორის არსებული სამართლებრივი კოლიზია. კვლევის შედეგებმა აჩვენა, რომ კონფიდენციალურობის აბსოლუტიზაცია სააღსრულებო მედიაციის პროცესში პრაქტიკულად შეუძლებელია, ვინაიდან მიღწეული შეთანხმების ეფექტიანი აღსრულება საჭიროე-

ბს სამართლებრივ ფორმალიზაციასა და აღსრულების ორგანოს ჩართულობას.

ამდენად, კვლევის შედეგები ცხადყოფს, რომ სააღსრულებო მედიაციის ინსტიტუტის ეფექტიანი დანერგვა შესაძლებელია მხოლოდ მკაფიო საკანონმდებლო რეგულირების, შესაბამისი პროცედურული გარანტიების, მედიაციის ფუნდამენტური პრინციპებისა და იძულებითი აღსრულების ეფექტიანობის გონივრული დაბალანსების პირობებში. კვლევის შედეგების გათვალისწინებით, სააღსრულებო მედიაციის ინსტიტუტის ეფექტური დანერგვისა და დახვეწისთვის მიზანშეწონილად მიიჩნევა შემდეგი რეკომენდაციები:

1. აუცილებელია სააღსრულებო მედიაციის საკანონმდებლო დონეზე ამოქმედება და ამ ინსტიტუტის სრულყოფილი სამართლებრივი რეგულირება. აღნიშნული შესაძლებელია განხორციელდეს როგორც „აღსრულების კოდექსის“ მიღებით, ისე მოქმედ „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონში შესაბამისი ცვლილებების განხორციელებით. „აღსრულების კოდექსით“ ან მოქმედ „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონში შესაბამისი ცვლილებებით, უნდა განისაზღვროს სააღსრულებო მედიაციის სამართლებრივი საფუძვლები, ხოლო საქართველოს იუსტიციის მინისტრის ბრძანებით დეტალურად დარეგულირდეს მედიაციის დაწყების, წარმართვის, დასრულებისა და მიღწეული შეთანხმების ფორმალიზების პროცედურა.
2. კანონმდებლობაში სავალდებულო წესით უნდა გაიწეროს სააღსრულებო მედიაციის წარმართვის ფუნდამენტური პრინციპები, მათ

შორის, განსაკუთრებული მნიშვნელობა უნდა მიენიჭოს კონფიდენციალურობის პრინციპის დაცვას. ამასთანავე, კონფიდენციალურობის პრინციპი გონივრულად უნდა დაბალანსდეს მიღწეული შეთანხმების აღსრულებადობის უზრუნველყოფის აუცილებლობასთან, რათა დაცული იყოს როგორც მედიაციის პროცესის ნდობა, ისე შეთანხმების ეფექტიანი სამართლებრივი განხორციელება.

3. მიზანშეწონილია, საკანონმდებლო დონეზე გაერთიანდეს სსიპ აღსრულების ეროვნულ ბიუროში დღეის მდგომარეობით მოქმედი სოციალური მუშაკის და მხარეთა ინტერესების დაცვის მენეჯერის ინსტიტუტი, დაინერგოს მედიატორის ცნება და მედიატორმა შეითავსოს როგორც მხარეთა ინტერესების დაცვის მენეჯერის, ისე სოციალური მუშაკის ფუნქცია. მედიატორის სამართლებრივი სტატუსი, პროფესიული კვალიფიკაცია და ეთიკური სტანდარტები მკაფიოდ უნდა განისაზღვროს კანონმდებლობით.
4. აუცილებელია „აღსრულების კოდექსის“ პროექტით გათვალისწინებული სააღსრულებო მედიაციის პროცედურის სრულყოფა და პროექტის 33-ე მუხლის გადახედვა. ამ მიზნით, უნდა გაფართოვდეს მედიაციის დაწყების შესაძლებლობა სააღსრულებო წარმოების ნებისმიერ ეტაპზე, შეიზღუდოს აღსრულების ეროვნული ბიუროს თავმჯდომარის მედიაციის დაწყებაზე უარის თქმის დისკრეციული უფლებამოსილება, თუკი სახეზეა მხარეთა ნების ავტონომია და ორმხრივი თანხმობა. ამასთანავე, იპოთეკით უზრუნველყოფილი საქმეების სპეციფიკის

გათვალისწინებით, წარმოების გაუმართლებელი გაჭიანურების თავიდან ასაცილებლად, მედიაციის დაწყების გადაწყვეტილების მიღების 10-დღიანი ვადა უნდა შემცირდეს 5 დღემდე, ხოლო უზრუნველყოფილი კატეგორიის საქმეებზე მედიაციის მაქსიმალური ვადა განისაზღვროს არაუმეტეს 1 თვით.

5. აუცილებელია საკანონმდებლო დონეზე განისაზღვროს მედიაციის შედეგების ფორმალიზებისა და აღსრულების მექანიზმები. მედიაციის შედეგი უნდა აისახოს სამართლებრივ დოკუმენტში – მედიაციის ოქმში, რაც ქმნის შესაბამისი სააღსრულებო მოქმედების განხორციელების სამართლებრივ საფუძველს. მედიაციის ოქმის შინაარსისა და იპოთეკით უზრუნველყოფილი მოთხოვნის სააღსრულებო წარმოების სპეციფიკის გათვალისწინებით, აღმასრულებელმა უნდა განახორციელოს შესაბამისი სააღსრულებო მოქმედება, იქნება ეს განწილვალების გრაფიკის დამტკიცება თავმჯდომარის ბრძანების საფუძველზე, სააღსრულებო წარმოების გარკვეული ვადით შეჩერება, სააღსრულებო ფურცლის კრედიტორისთვის დაბრუნება თუ სხვა.

კვლევის ფარგლებში გაანალიზებული პრაქტიკული გამოცდილება, სტატისტიკური მონაცემები და ჩატარებული ინტერვიუები ქმნის საფუძველს ვარაუდისთვის, რომ სააღსრულებო მედიაციის ინსტიტუტის დანერგვამ და გამართულმა საკანონმდებლო რეგულაციამ შესაძლოა ხელი შეუწყოს მორიგებით დასრულებული სააღსრულებო წარმოებების რაოდენობის ზრდას, მხარეთა ინტერესთა შედარებით დაბალანსებულ დაცვასა და იძულებითი აღსრულების პროცესის ეფექტიანობის ამაღლებას.

ბიბლიოგრაფია

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ბარნაბიშვილი, გ. და სიხარულიძე, ტ., 2024. მედიაციის შესახებ საქართველოს კანონის 1-ლი მუხლის კომენტარი. ყანდაშვილი, ი., „რედ.“ მედიაციის შესახებ საქართველოს კანონის კომენტარი. თბილისი: უნივერსალი.
2. ბიჭია, მ., 2021. მედიაციის გამოყენების მნიშვნელობა ბიზნესდავებში პანდემიის დროს. სამართლის მაცნე, 3. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <https://heraldoflaw.com/read-book/?ID=2020> [წვდომის თარიღი 11.06.2026].
3. ბიჭია, მ., 2023. მედიაციის პროცესის კონფიდენციალურობა და ეთიკური დილემები. დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა. წელიწადული, 12 (1) . თსუ გამომცემლობა. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <https://adryearbook.tsu.ge/index.php/ADR/article/view/7081/7085> [წვდომის თარიღი 11.06.2026].
4. მედიაციის განვითარების ინსტრუმენტარიუმი. მართლმსაჯულების ეფექტიანობის ევროპული კომისია (CEPEJ), 2018 წელი. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <https://rm.coe.int/mediation-development-toolkit-geo/1680b0f478> [წვდომის თარიღი 30.04.2026].
5. ქურდაძე, მ., ქურდაძე გ., ხუნაშვილი, ნ. და ჭყონია, ზ., 2018. სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ საქართველოს კანონის კომენტარი. ნაწილი 1. თბილისი: დანი.
6. ყანდაშვილი, ი., 2017. მედიაცია – დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ახალი ფორმა და მისი საკანონმდებლო მოწესრიგების პერსპექტივა საქართველოში (მედიაციის ინსტიტუციური მოწყობა). სამართლის ჟურნალი, 2.
7. ყანდაშვილი, ი., 2019. საქართველოში მედიაციის მაგალითზე დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის სასამართლო და არასამართლო ფორმები. თბილისი: თსუ გამომცემლობა.
8. ცერცვაძე, გ., 2010. მედიაცია დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული ფორმა (ზოგადი მიმოხილვა). თბილისი: გამომცემლობა მერიდიანი.
9. Andrews, N., 2019. Andrews on Civil Processes: Volume II: Arbitration and Mediation. Intersentia.
10. Deason, E., E., 2001. The Quest for Uniformity in Mediation Confidentiality: Foolish Consistency or Crucial Predictability? Marquette Law Review, Vol. 85.
11. Genn, H., 2010. Judging Civil Justice (The Hamlyn Lectures). Cambridge University Press. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: https://law.exeter.ac.uk/v8media/facultysites/hass/law/imeges/hamlyn/Genn_judging_civil_justice.pdf [წვდომის თარიღი 10.06.2026].
12. Kovach, K.K., 2010. Mediation in a Nutshell. 2nd edition, Thomson West, United States of America.
13. Kelly, D., Holmes, A. and Hayward, R., 2005. Business Law. 5th edition. London: Cavendish Publishing Limited.
14. Kumar, A., 2016. Alternative Dispute Resolution System. K.K. Publications.
15. Rausch, M., 2003. The Uniform Mediation Act. Ohio State Journal on Dispute Resolution, 18 (2).
16. Stürner, R., 2005. German Enforcement Law and Practice in C.H. van Rhee (ed), European Traditions in Civil Procedure. Intersentia.
17. Uzelac, A., 2009. Paths of Mediation in Bosnia and Herzegovina. Sarajevo: International Finance Corporation.
18. Wykoff, A., 2016. Mediation & Confidentiality. Bond University Student Law Review, 4.

ნორმატიული მასალა:

1. საქართველოს კანონი აღსრულების კოდექსი (პროექტი) (2021 წლის 22 თებერვლის მდგომარეობით). [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <https://info.parliament.ge/file/1/BillReviewContent/269887> [წვდომის თარიღი 30.04.2026].
2. საქართველოს კანონი სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/document/view/18442?publication=129> [წვდომის თარიღი 30.04.2026].
3. საქართველოს კანონი მედიაციის შესახებ. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/document/view/4646868?publication=3> [წვდომის თარიღი 30.04.2026].

4. „იძულებითი აუქციონის ჩატარების ფორმირების, წესისა და პროცედურების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2011 წლის 31 იანვრის 21 ბრძანება. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/document/view/1193802?publication=0> [წვდომის თარიღი 30.04.2026].
5. განმარტებითი ბარათი „საქართველოს კანონის პროექტზე – აღსრულების კოდექსი. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <https://info.parliament.ge/file/1/BillReviewContent/269856> [წვდომის თარიღი 30.04.2026].
6. გერმანიის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი (Zivilprozessordnung – ZPO). [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_zpo/ [წვდომის თარიღი 10.06.2026].
7. ესტონეთის სააღსრულებო წარმოების კოდექსი (Täitemenetluse seadustik). [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <https://www.riigiteataja.ee/en/akt/503042023007?leiaKehtiv> [წვდომის თარიღი 10.06.2026].
8. diation in Business Disputes During a Pandemic. Herald of Law, 3. [Online] available at: <https://heraldoflaw.com/read-book/?ID=2020> [Accessed 11.06.2026]. (in Georgian)
4. Bichia, M., 2023. Confidentiality of the Mediation Process and Ethical Dilemmas. Alternative Dispute Resolution Yearbook, 12(1). TSU Publishing. [Online] available at: <https://adryearbook.tsu.ge/index.php/ADR/article/view/7081/7085> [Accessed 11.06.2026]. (in Georgian)
5. Deason, E. E., 2001. The Quest for Uniformity in Mediation Confidentiality: Foolish Consistency or Crucial Predictability? Marquette Law Review, Vol. 85. (in English)
6. Genn, H., 2010. Judging Civil Justice (The Hamlyn Lectures). Cambridge University Press. [Online] available at: https://law.exeter.ac.uk/v8media/facultysites/hass/law/imeges/hamlyn/Genn_judging_civil_justice.pdf [Accessed 10.06.2026]. (in English)
7. Mediation Development Toolkit. European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), 2018. [Online] available at: <https://rm.coe.int/mediation-development-toolkit-geo/1680b0f478> [Accessed 30.04.2026]. (in Georgian)
8. Qurdadze, Sh., Qurdadze, G., Khunashvili, N. and Chkonia, Z., 2018. Comments on the Law of Georgia On Enforcement Proceedings, Part 1. Tbilisi: Dani. (in Georgian)
9. Kandashvili, I., 2017. "Mediation – A New Form of Alternative Dispute Resolution and the Perspective of its Legislative Regulation in Georgia (Institutional Framework of Mediation)", Law Journal, 2. (in Georgian)
10. Kandashvili, I., 2019. Judicial and Non-Judicial Forms of Alternative Dispute Resolution on the Example of Mediation in Georgia. Tbilisi: TSU Publishing. (in Georgian)
11. Tsertsvadze, G., 2010. Mediation as an Alternative Dispute Resolution Method (General Overview). Tbilisi: Meridiani Publishing. (in Georgian)
12. Kovach, K.K., 2010. Mediation in a Nutshell. 2nd edition, Thomson West, United States of America. (in English)
13. Kelly, D., Holmes, A. and Hayward, R., 2005. Business Law. 5th edition. London: Cavendish Publishing Limited. (in English)

ინტერნეტ რესურსები:

1. „აღსრულების ეროვნულ ბიუროში მორიგებით დასრულებული საქმეების რაოდენობა იმატებს“. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <https://nbe.gov.ge/news/145> [წვდომის თარიღი 30.04.2026].
2. „აღსრულების ეროვნული ბიურო 2024 წლის 6 თვის მორიგების მაჩვენებლის სტატისტიკას აქვეყნებს“. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <https://nbe.gov.ge/news/690> [წვდომის თარიღი 30.04.2026].

BIBLIOGRAPHY

Used Literature:

1. Andrews, N., 2019. Andrews on Civil Processes: Volume II: Arbitration and Mediation. Intersentia. (in English)
2. Barnabishvili, G. and Sikharulidze, T., 2024. Commentary on Article 1 of the Law of Georgia on Mediation. In: Kandashvili, I., „ed.,“ Commentaries on the Law of Georgia on Mediation. Tbilisi: Universali. (in Georgian)
3. Bichia, M., 2021. The Importance of Using Me-

14. Kumar, A., 2016. Alternative Dispute Resolution System. K.K. Publications. (in English)
15. Rausch, M., 2003. The Uniform Mediation Act. Ohio State Journal on Dispute Resolution, 18 (2). (in English)
16. Stürner, R., 2005. German Enforcement Law and Practice in C.H. van Rhee (ed), European Traditions in Civil Procedure. Intersentia. (in English)
17. Uzelac, A., 2009. Paths of Mediation in Bosnia and Herzegovina. Sarajevo:International Finance Corporation. (in English)
18. Wykoff, A., 2016. Mediation & Confidentiality. Bond University Student Law Review, 4. (in English)

Normative Materials:

1. Draft Enforcement Code of Georgia (as of February 22, 2021). [Online] available at: <https://info.parliament.ge/file/1/BillReviewContent/269887> [Accessed 30.04.2026]. (in Georgian)
2. Law of Georgia On Enforcement Proceedings, [Online] available at: <https://matsne.gov.ge/document/view/18442?publication=129> [Accessed 30.04.2026]. (in Georgian)
3. Law of Georgia On Mediation. [Online] available at: <https://matsne.gov.ge/document/view/4646868?publication=3> [Accessed 30.04.2026]. (in Georgian)
4. Order No. 21 of the Minister of Justice of Georgia of January 31, 2011, "On the Approval of the Form, Rule, and Procedures for Conducting a Forced Auction". [Online] available at: <https://matsne.gov.ge/document/view/1193802?publication=0> [Accessed 30.04.2026]. (in Georgian)
5. Explanatory Note to the Draft Enforcement Code of Georgia [Online] available at: <https://info.parliament.ge/file/1/BillReviewContent/269856> [Accessed 30.04.2026]. (in Georgian)
6. Estonian Code of Enforcement Procedure (Täitemenetluse seadustik). [Online] available at: <https://www.riigiteataja.ee/en/akt/503042023007?leiaKehtiv> [Accessed 10.06.2026]. (in English)
7. German Code of Civil Procedure (Zivilprozessord-

nung – ZPO). [Online] available at: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_zpo/ [Accessed 10.06.2026]. (in English)

Internet Sources:

1. The number of cases completed with reconciliation in the National Bureau of Enforcement increases [Online] available at: <https://nbe.gov.ge/news/145> [Accessed 30.04.2026]. (in Georgian)
2. National Bureau of Enforcement publishes statistics on the settlement rate for the 6 months of 2024. [Online] available at: <https://nbe.gov.ge/news/690> [Accessed 30.04.2026]. (in Georgian)

გთხოვთ გთხოვთ გთხოვთ